

На відміну від звичайних коефіцієнтів регресії, які відображаються у натуральному масштабі, стандартизовані коефіцієнти множинної регресії можна порівнювати один з одним. Вони показують, на яку частину стандартного відхилення змінилося б середнє значення залежної змінної. У нашому випадку найбільш суттєвий вплив на матеріальне заохочення виявляють посадовий (тарифний) оклад і творча активність (*Kma*), а потім наступні фактори мотивації.

Коефіцієнт детермінації, який дорівнює 0,9937 і вказує на те, що 99,37 % загальної дисперсії обумовлює залежність матеріального заохочення від перелічених вище факторів. Тільки 0,63% загальної дисперсії не можна пояснити цією залежністю на основі отриманої оцінки функції регресії. Таким чином, враховуючи, що рівняння регресії статистично значуще, його підбір виконано добре. Крім того, критерій Фішера, який дорівнює 11930,07, значно перевищує теоретичне значення критерію Фішера (2,78), тому фактори впливу, включені у регресію, достатньо пояснюють залежну змінну.

Коефіцієнт кореляції 0,9968 наближується до 1, що свідчить про тісний зв'язок між матеріальним заохоченням і вищевказаними факторами.

Доцільно взяти до уваги спосіб оцінки працівників сільського господарства, який практикується в Німеччині. В цій країні на регіональних рівнях діють спеціальні атестаційні комісії. При позитивних результатах оцінки атестованим видають спеціальні сертифікати, які забезпечують право на отримання банківських кредитів, відповідних видів пільг тощо. Відповідно, для вітчизняної практики забезпечення системи оцінки можна було б рекомендувати введення в обов'язки управлінь агропромислового розвитку за відповідну плату проводити щорічну атестацію керівників і спеціалістів. При проведенні атестації доцільно насамперед враховувати якість працівника, пов'язані з його професійними, соціальними та творчими здібностями. При цьому також приділяти увагу досвіду та знанням працівника з урахуванням його освіти, стажу роботи, особливостей посадового переміщення.

Висновки. Отже, з метою удосконалення управління мотивацією праці розроблено й обґрунтовано оціночну карту та методіку оцінювання трудової діяльності працівників аграрних підприємств за кінцевими результатами праці. При цьому доцільно проводити оцінювання кожного працівника за такими ознаками трудової діяльності: мотиваційний потенціал (різноманітність навичок, значимість роботи, винахідливість, самостійність, розумові здібності, працьовитість, акуратність), виробничу активність (продуктивність праці, якість роботи, рівень кваліфікації, дотримання технологічного процесу, трудова дисципліна, ставлення до робочого інструменту), соціальну активність (комунікабельність, взаємовідносини з колегами та керівництвом, участь в управлінні виробництвом і колективних заходах), творчу активність (ставлення до нововведень, участь у раціоналізаторстві та винахідництві). Оцінювання трудової діяльності працівників за кінцевими результатами роботи, дає можливість сформуванню на підприємствах фонд матеріального заохочення та посилити участь працівників у розподілі прибутку.

Література

1. Петренко Н. О. Формування ефективної системи мотивації праці в аграрних підприємствах / Н. О. Петренко // Економіка АПК. – 2008. – № 2 – С. 129–134.
2. Петренко Н. О. Теоретико-методичні положення мотиваційного чинника в оплаті праці / Н. О. Петренко // Агроінком. – 2008. – № 3–4. – С. 66–69.
3. Червінська Л. П. Урахування змісту праці та проблеми її стимулювання. Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових форм власності та господарювання : [кол. моногр.] ; У 2 т. Т. 2 ; за ред. П. Т. Саблука, В. Я. Амбросова, Г. Є. Мазнева. – К. : ІАЕ, 2001. – 659 с.
4. Шкільов О. В. Форми та системи оплати праці в сільському господарстві // В кн. Економіка праці й соціально-трудова відносини : підручник / О. В. Шкільов, С. С. Барабан, В. А. Ярославський, О. Д. Балан : [За ред. Шільова О. В.] – К. : Четверта хвиля, 2008. – С. 342–363.

УДК 339.9. 001.76

Н. Ю. ПОЗДНЯКОВА

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

СВІТОВИЙ ДОСВІД ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІННОВАЦІЙНИХ ФОНДІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Досліджено практичний досвід США щодо інвестування інноваційних проектів. Відзначено важливість використання різних джерел інвестування інноваційної діяльності, ризикових інноваційних проектів з активною участю держави. Розроблено варіант використання зарубіжного досвіду фінансування інноваційної діяльності в Україні.

Ключові слова: інновації, інвестиції, венчурні фонди.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації ринку своєчасне оновлення діяльності підприємств відіграє важливу роль для забезпечення їх конкурентноздатності. Однак в зв'язку з великою ризикованістю та обмеженими фінансовими можливостями підприємств виникає проблема з фінансуванням інноваційних проєктів. Тому в нинішніх умовах ця проблема є досить актуальною.

Аналіз останніх досліджень показав, що країни з ринковою економікою накопичили значний досвід інноваційної діяльності підприємств в тому складі з проблем її інвестування. Як зазначає Бабінцев та Гвішіані [6] за останній час в США отримали широке розповсюдження декілька практичних форм здійснення ризикових капіталовкладень, з якими пов'язане фінансування інноваційних проєктів. Найпростіша з них зводиться до безпосереднього перерахування коштів від інвестора до засновників малої інноваційної фірми. Більш складні форми передбачають ряд додаткових заходів з метою зниження ступеню ризику та розподілу між групою інвесторів можливих збитків в результаті невдалих капіталовкладень.

У зв'язку з великим ризиком вкладання коштів у інноваційні проєкти, сьогодні багато інвесторів поєднують свої зусилля і, таким чином, розподіляють ризик шляхом створення інноваційних фондів, від імені яких здійснюється капіталовкладення. Подібні фонди отримують статус обмеженого фінансового партнерства, а його учасники отримують прибуток і несуть збитки пропорційно внесеному капіталу. Таких венчурних фондів лише у США сьогодні налічується більше 500.

Діяльність венчурних фондів досить ризикова і має свою специфіку, тому для управління ними формується інститут професійних управляючих, які за підсумками роботи фонду отримують спеціальну винагороду.

В США широко розповсюдились венчурні фірми, які беруть на себе управління одним або декількома фондами ризикового капіталу. Часто такі фірми, що вже зарекомендували себе в очах інвесторів, виступають ініціаторами утворення нових фондів. Зазвичай, їх послуги щорічно сплачуються в розмірі 2–3 % від загального обсягу фонду ризикового капіталу на протязі 7–12 років, на які розраховано існування фонду. Після реалізації програми ризикових капіталовкладень отриманий дохід розподіляється так, що на долю венчурної фірми припадає від 20 до 30 % всього прибутку, навіть якщо її первісний фінансовий внесок склав тільки 1 % всіх капіталовкладень.[5]

Приватними джерелами формування фінансових ресурсів інноваційних фондів в США є окремі громадяни, корпорації, страхові компанії, пенсійні фонди, інші спеціальні фонди та пожертви, а також надходження ризикового капіталу із іноземних джерел.

Якщо звернутись до опублікованих статистичних даних, то провідне положення по обсягу коштів, що направляються в незалежні (за американською термінологією) приватні фонди ризикового капіталу, займають пенсійні фонди. Їх доля складає приблизно 34 % від загальної суми. Це спричинено прийняттям в США у 1978 р. спеціального закону, за яким пенсійним фондам дозволялось використовувати частину своїх коштів у фінансових операціях з підвищеним ступенем ризику.[1]

Цей закон можна вважати прямо пов'язаним з проведенням державної науково-технічної політики США. Він відкрив нове і досить інтенсивне джерело фінансування нововведень. У всякому випадку, з 1978 по 1984 рр. пенсійні фонди оцінювались як найбільш зростаюче джерело ризикового капіталу в країні. Крім того, зміни, які вніс зазначений закон, мали для збільшення обсягу ризикового капіталу в США більше значення, ніж зниження в тому ж році податку на приріст капіталу. Можна зазначити, що цей податок взагалі не розповсюджується на доходи пенсійних фондів від венчурних операцій.

Друге місце серед приватних джерел ризикового капіталу в США займають іноземні інвестори. На їх долю припадає 18 % всіх коштів, вкладених у незалежні ризикові фонди. Настільки висока активність іноземних інвесторів пояснюється високими банківськими обліковими ставками та пільгами в оподаткуванні, а також бажанням отримати доступ до найновішої технології, що якоюсь мірою забезпечується умовами венчурного фінансування.

Приблизно 14,5 % обсягу коштів незалежних інноваційних фондів США є капіталовкладення окремих осіб та промислових корпорацій. Проте, треба мати на увазі різноманітність форм участі великих корпорацій в здійсненні ризикових капіталовкладень. На долю страхових компаній припадає біля 13 % надходжень у фонди ризикового капіталу. Ще біля 6% надходжень пов'язано з жертвами і різними фондами.

Особливе місце в американській системі ризикових капіталовкладень відіграють великі промислові корпорації. Їх цікавість до діяльності малих інноваційних фірм продиктована не тільки і навіть не стільки намаганням отримати високі, але все ж незначні в масштабах великого обсягу продукції прибутки, скільки стратегією власного розвитку в умовах НТР.

Розробки малих та середніх інноваційних фірм часто опиняються на гребні НТП та випереджають досягнення лабораторій, що є частиною корпорацій. Найчастіше саме малі фірми виступають ініціаторами принципово нових підходів, методів, технологічних процесів. За офіційними даними на фірми з кількістю зайнятих менше 1 тис. чол. припадає біля 1/2 всіх найважливіших нововведень в країні. В перерахунку на 1 зайнятого це дає співвідношення 4:1 на користь малих та середніх фірм. За оцінками Національного наукового фонду, за той же період один долар витрат на НДДКР в малих фірмах приніс нововведень в порівнянні з середніми фірмами в 4 рази більше, а в порівнянні з великими – в 24 рази більше.

Існуюча в США різноманітність організаційних форм ризикових капіталовкладень створює широкі можливості для експлуатації нововведень, створених в сфері малого та середнього бізнесу.

Варто зупинитись також на одній з найцікавіших особливостей організації ризикових капіталовкладень в США, що полягає в діючому механізмі поетапного фінансування нововведень. Поява такого механізму продиктована необхідністю залучення додаткових коштів по мірі освоєння того чи іншого нововведення та становлення інноваційної фірми. Разом з тим механізм поетапного фінансування дозволяє інвесторам знизити ступінь ризику шляхом розподілу витрат на різних стадіях освоєння нововведень, а також дає можливість диференціювати розміри отриманого в кінцевому результаті прибутку.

Як бачимо на прикладі США, за кордоном діє велика кількість різноманітних фондів, основне призначення яких – допомагати вченим в розробці їх ідей, просуванні нововведень на ринок.

Ціллю даного дослідження є необхідність створення подібних фондів в Україні, для покращення фінансування розвитку НДДКР. Такі фонди тільки почали створюватись, але умов для їх діяльності поки що немає. Податкова політика пригнічує будь-яку ініціативу в інноваційній сфері. Інші складові інвестиційного клімату в Україні також не сприяють росту капіталовкладень і без того ризикові інноваційні проекти, тому, хоча перехід до ринку й передбачає зменшення ролі держави в інноваційній діяльності, залишається необхідність безпосередньої державної підтримки найважливіших напрямків НТП, її активної участі в інноваційному процесі.

Розпад діючої при адміністративно-відомчому управлінні системи фінансування науки вимагає створення системи альтернативної, що базується на принципі багатоджерельного фінансування (шляхом організації позабюджетних фондів фінансування НДДКР, також через залучення приватного капіталу, комерційних банків і т.п.).

Утворення позабюджетних фондів НДДКР передбачено урядовими нормативними актами для цілей фінансового забезпечення загальногалузевих та міжгалузевих розробок і досліджень. Проте в цілому питання створення позабюджетних фондів не можна вважати вирішеним, так як поки що відсутні як належна чіткість в їх формуванні, так і податковий контроль за перерахуваннями в цей фонд.

Було б доцільним створювати інноваційні фонди як самостійні госпрозрахункові організації при галузевих апаратах управління. Створення таких фондів полегшується завдяки наявності у галузевому апараті адміністративних важелів управління. Їх існування дозволяє без додаткової оплати використовувати спеціалістів, які мають постійний контакт з підприємствами.

Кошти з таких фондів можуть виділятися на суворо зворотній основі у вигляді пільгових кредитів. Виключенням можуть бути кошти, які спрямовуються на науково-дослідні роботи, що мають загальногалузевий або міжгалузевий характер, завдяки яким через 10–15 років на ринку з'являться конкурентноспроможні вироби [2].

Основою надання як кредитів, так і безповоротно виділених коштів є конкурс. Розподіл коштів при цьому може відбуватись двома шляхами.

Перший з них полягає у виділенні фінансових ресурсів кінцевому виробнику інновацій, або головному розробнику інноваційного процесу (якщо кошти направляються на проведення базисних наукових досліджень). Підприємства та організації, які отримали субсидії з інноваційного фонду, самостійно розподіляють їх між співвиконавцями і несуть відповідальність за повернення кредитів та ефективність їх використання.

Величина кредиту при цьому визначається з врахуванням витрат на здійснення всього об'єму робіт по створенню нового виробу. Виділяти кошти можна по етапам, з оцінкою якості результатів, досягнутих на попередньому етапі фінансування. Повернення коштів також може бути поступовим, по мірі реалізації нововведення.

Витрати, що фінансуються з наданого кредиту повинні включатися в вартість продукції, яка забезпечує створення інновацій. При цьому враховується їх індексація та плата за кредит. Кожний учасник інноваційного процесу за рахунок коштів, виручених від продажу своєї частини загальної роботи, повертає кредит та розраховується за нього. Кінцевий виробник повертає його інноваційному фонду за рахунок продажу готової продукції.

Згідно другого варіанту кредити можуть надаватись інноваційним фондом безпосередньо учасникам процесу нововведення. Останні повертають проіндексовані кредитні ресурси безпосередньо фонду.

Кредити кінцевому виробнику нового виробу дають змогу підвищити обґрунтування надання коштів співвиконавцям, а також рівень компетентності підбору учасників та відповідальність виробника за інноваційний процес в цілому. Крім того значно полегшується процедура стягнення фондом кредитних ресурсів.

Другий варіант доцільний в тому випадку, якщо на початку здійснення проекту кінцевий виробник ще не визначений.

Рішення про надання кредиту повинно базуватися на висновку аудиторської фірми щодо конкурентоспроможності та ефективності запропонованого до фінансування проекту.

У випадку провалу проекту, що реалізується, або окремих його складових, можуть прийматись наступні міри. Колектив, який отримав кредит, повертає його з врахуванням індексації, не дивлячись на неможливість продажу роботи, яка виконувалась по договору.

Підприємство не спроможне повернути кошти та заплатити за користування кредитом, на підставі висновку аудиторської фірми, оголошується неплатоспроможним і проходить процедуру банкрутства, яка може скінчитись санацією чи ліквідацією. Експерти ж, які рекомендували недієздатний інноваційний проект до фінансування, повинні понести відповідне покарання, аж до позбавлення їх права на ліцензію.

Висновок. В умовах економічної кризи, для радикального покращення механізму фінансування НДДКР в Україні необхідно:

– визначити пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки, зосередитись на виконанні обмеженої кількості національних ключових науково-технічних програм та забезпечити їх повноцінне фінансування. Розроблення та реалізація найбільш перспективних, однак разом з тим досить дорогих і тривалих за часом реалі-

заці інноваційних комплексних програм не приваблива, а часом і не під силу для інвестування недержавними інвестиційними компаніями і фондами, тому такі науково-технічні програми повинні фінансуватись переважно з бюджету чи позабюджетних фондів;

– для пріоритетних напрямків, що задовольняють короткотермінові інноваційні цілі, доцільно створювати об'єднання зацікавлених організацій, фінансові чи фінансово-промислові групи з часткою держави, розмір, якої повинен залежати від ризикованості, важливості та терміну окупності інноваційного проекту;

– фінансова підтримка загально галузевих НДДКР, направлених на створення та освоєння нової техніки та технологій для структурної перебудови галузей економіки, повинна здійснюватись за рахунок позабюджетних фондів та нових інвестиційних структур;

– взаємодія органів державного управління з суб'єктами інноваційної діяльності повинна здійснюватись на контрактній основі та конкурсному відборі проектів та їх виконавців на основі проведення об'єктивної експертизи.

Література

1. Доронина М. С. Организация деятельности инвестиционных фондов и компаний / М. С. Доронина. – Харьков, 1996.
2. Леонов М. Д. Инвестиційні фонди на фінансовому ринку України / М. Д. Леонов. – К., 1996.
3. Азгальдов Г. Г. Интеллектуальная собственность, инновации и квалиметрия / Г. Г. Азгальдов, А. В. Костин // Экономические стратегии, 2008. – № 2(60). – С. 162–164.
4. Друкер П. Бизнес и инновации / П. Друкер. – М. : Вильямс, 2007. – 432 с.
5. Бузько И. Р. Экономический риск и управление инновационной деятельностью / И. Р. Бузько. – К., 1996.
6. Гершман М. А. Инновационный менеджмент / М. А. Гершман. – М. : Маркет ДС, 2008. – 200 с.

УДК 331.108:334.735(477)

Н. Б. САФОНОВА

Полтавський університет споживчої кооперації України

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ

Розглянуті та узагальнені питання формування, розвитку і використання ефективної кадрової політики як однієї з важливих складових системи управління персоналом на підприємствах споживчої кооперації України.

Considered and the generalized questions of forming, development and use of effective skilled policy, as one of important constituents of control system by a personnel on the enterprises of consumer cooperation of Ukraine

Ключові слова: система управління персоналом, кадрова політика, споживча кооперація, підприємства.

Трансформаційні зрушення української економіки у міжнародному напрямку передбачають насамперед, формування ефективного механізму реалізації економічних можливостей людини у межах системи суспільного виробництва. Саме трудовий потенціал займає важливе місце у результативному господарюванні. Про це свідчить і ефективна робота, і багаторічний досвід. Це вимагає побудови розвинутої системи управління персоналом, що дасть змогу активізувати кадрову політику, спрямовану на задоволення потреб організації у кваліфікованій робочій силі [1].

Узагальнення досвіду вітчизняних та іноземних організацій дозволяє сформулювати головну мету системи управління персоналом – забезпечення кадрами, організація їх ефективного використання, а також професійного і соціального розвитку. Ефективне функціонування кожної організації передбачає усвідомлення всіма співробітниками цілей і цінностей організації і їх участь у розробці політики організації.

У останні десятиліття дослідники і адміністратори усвідомили необґрунтованість короткострокової вигоди у підході до управління персоналом, оскільки відсутність стабільного складу персоналу негативно позначалася на продуктивності праці, завдавала збитків репутації і тим самим знижувала ефективність роботи і економічний потенціал організації. Особлива увага в області управління персоналом тепер надається його розвитку (і в першу чергу за рахунок якісного підбору, підготовки і підвищення кваліфікації), що значно підвищує рівень продуктивності праці і тим самим робить процес управління економічно ефективнішим.

У сучасній економічній літературі проблематиці формування, розвитку і використання персоналу приділяється багато уваги і досить широко висвітлюється у працях учених. Серед них можна відзначити дослідження вітчизняних і зарубіжних учених-економістів: О.Ю. Амосова, О.І. Амоші, Д.П. Богиня, В.М. Гриньову, М.І. Долішнього, В.В. Онікієнко, А.М. Колош, В. Кравчук, В.В. Адамчука, А.Я. Кибанова, П. Друкера, А. Сміта, Ф. Тейлора, М. Фридмена і багатьох інших [2].